

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ensihoitotehtävillä

Itseopiskelumateriaali

Anna Löövi

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2022

Ensihoitajakoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ensihoitajakoulutus

LÖÖVI, ANNA:

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ensihoitotehtävillä
Itseopiskelumateriaali

Opinnäytetyö 48 sivua, joista liitteitä 11 sivua
Tammikuu 2022

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa PowerPoint-muotoinen itseopiskelumateriaali ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä. Itseopiskelumateriaali on tarkoitettu ensihoitotehtävillä toimivien henkilöiden käyttöön, ja sen tavoitteena on lisätä heidän osaamistaan ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta.

Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää, mitkä ensihoitotehtävillä esiin nousevat merkit voivat viitata ihmiskaupan uhriin sekä millainen tilanne ihmiskaupan uhrien tunnistamisen suhteen ensihoitotehtävillä tällä hetkellä on. Työn tavoitteena oli tuottaa tietoa, joka voi helpottaa ihmiskaupan merkkien havaitsemista ensihoitotehtävillä. Opinnäytetyö koostuu raportista sekä itseopiskelumateriaalista.

Suomessa ihmiskauppaa ei ole tutkittu ensihoidon näkökulmasta lainkaan, eikä ihmiskauppa ole esillä ensihoidossa lähes ollenkaan. Suuri osa ihmiskaupan uhreista kuitenkin hakeutuu terveydenhuollon piiriin hyväksikäyttönsä aikana, ja terveydenhuollossa, mukaan lukien ensihoitotehtävillä, on mahdollisuus tunnistaa ihmiskaupan uhreja, mikäli toimijoilla on tarpeeksi tietoa aiheesta. Ihmiskaupan uhriin viittaavat esimerkiksi merkit hyväksikäytöstä ja ulkopuolisesta kontrollista sekä erilaiset ihmiskaupalle altistavat tekijät. Ihmiskaupan uhrien terveydentilassa saatetaan havaita myös ihmiskaupan uhreille tyypillisiä fyysisiä tai psyykkisiä ongelmia.

Itseopiskelumateriaaliin koottiin tietoa ihmiskaupasta ilmiönä, esimerkkejä hyväksikäytön ja ulkopuolisen kontrollin merkeistä, ihmiskaupalle altistavista tekijöistä sekä ihmiskaupan uhreille tyypillisistä terveysongelmista. Jatkossa olisi syytä tutkia Suomessa ensihoitotehtävillä esiin tulevia ihmiskauppatapauksia sekä koota ohjeistus ihmiskauppaepäilyjen eteenpäin viemisestä nimenomaan sairaalan ulkopuolista ensihoitoa ajatellen.

Asiasanat: ihmiskauppa, ensihoitotehtävä, itseopiskelumateriaali

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Emergency Care

LÖÖVI, ANNA:

Recognising Victims of Human Trafficking on Emergency Medical Service Missions

Self-study Material

Bachelor's thesis 48 pages, appendices 11 pages
January 2022

The purpose of this thesis was to produce a self-study material in PowerPoint format on recognising victims of human trafficking on emergency medical service missions. The self-study material is aimed at persons who work on emergency medical service missions and its objective is to increase their knowledge of recognising and helping victims of human trafficking. The objective of this thesis was to produce information that could be helpful in detecting signs of human trafficking on emergency medical service missions.

The thesis was produced as a functional thesis. The data for the theoretical framework was gathered from multiple databases, textbooks and online sources provided by reliable administrators. The thesis consists of a written report and the self-study material.

The results show that no research has been done on human trafficking in the context of emergency medical services in Finland and human trafficking is not yet discussed as a specific topic in the emergency medical service field. However, a large part of human trafficking victims seek treatment from health care professionals during their exploitation. Therefore, in the health care field including emergency medical services, there is a possibility to recognise victims of human trafficking if operators are adequately informed about the matter.

The self-study material includes information on human trafficking as a phenomenon, examples of signs of abuse and external control, human trafficking risk factors and typical health problems of victims of human trafficking. In the future it would be useful to conduct research on human trafficking cases discovered on emergency medical service missions.

Key words: human trafficking, emergency medical service mission, self-study material

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	7
3	IHMISKAUPAN UHRIEN TUNNISTAMINEN ENSIHOITOTEHTÄVILLÄ 8	
	3.1 Ensihoitotehtävät	8
	3.2 Ihmiskaupan määritelmä ja ihmiskauppa Suomessa	9
	3.3 Ihmiskaupan ilmitulon haasteet.....	12
	3.4 Eri tahot ihmiskaupan uhrien auttajina.....	13
	3.5 Ihmiskaupan merkkien tunnistaminen terveydenhuollossa.....	15
4	TUOTOKSEEN PERUSTUVA OPINNÄYTETYÖ	20
	4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	20
	4.2 Opinnäytetyön prosessi.....	21
	4.3 Itseopiskelumateriaali.....	24
	4.4 Itseopiskelumateriaalin kokoaminen	25
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
	5.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	30
	5.2 Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset	31
	5.3 Pohdinta.....	32
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	38
	Liite 1. Itseopiskelumateriaali	38

1 JOHDANTO

Ensihoidolla tarkoitetaan kiireellisen hoidon antamista äkillisesti sairastuneelle tai loukkaantuneelle potilaalle ja potilaan kuljettamista jatkohoitoon tarvittaessa. Ensihoitopalvelu kuuluu terveydenhuoltoon (Ensihoito n.d.). Ensihoitotehtäviä voivat johtaa ensihoidon toimijoiden lisäksi myös muut viranomaiset (Porthan & Sainio 2018). Mahdollisuus kohdata ihmiskaupan uhreja ensihoidon päivittäistehtävillä etenkin suuremmissa kaupungeissa on realistinen, minkä vuoksi ensihoitotehtävillä toimivien tulisi olla tietoisia ihmiskaupaan viittaavista merkeistä sekä siitä, miten ihmiskauppaepäilyissä tulisi toimia (Heikkilä 2021).

Ihmiskauppa on rikollista toimintaa, johon sisältyy uhrien värväminen, kuljettaminen tai vastaanottaminen hyväksikäyttöä varten (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.). Ihmiskaupparikoksen tekijä alistaa uhrinsa asemaan, jossa tämän päätöksentekoa rajoitetaan. Rikoksentekijän tavoitteena on saada uhrista taloudellista tai muuta hyötyä. (Mitä on ihmiskauppa? n.d.)

Tutkimusten mukaan 30 - 87,7 % ihmiskaupan uhreista hakeutuu terveydenhuollon piiriin hyväksikäyttönsä aikana (Schwarz, Unruh, Cronin, Evans-Simpson, Britton & Ramaswamy 2016). Terveydenhuollossa havaittavia merkkejä ihmiskaupan voivat olla viitteet hyväksikäytöstä tai ulkopuolisesta kontrollista sekä erilaiset esiin tulevat ihmiskaupalle altistavat tekijät (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa PowerPoint-esityksenä oleva itseopiskelumateriaali ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä eri viranomaisten sekä opiskelijoiden käyttöön. Suomessa ihmiskauppaa ei ole ensihoidon näkökulmasta tutkittu lainkaan, eikä ensihoidon kentällä aihetta juurikaan pidetä esillä, ellei jollakulla työyhteisön jäsenenä ole henkilökohtaista kiinnostusta aiheeseen (Heikkilä 2021).

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Sisäministeriön rahoittamassa ja Poliisiammattikorkeakoulun toteuttamassa Moniviranomaistoiminnan suunnitelmallista johtamista tukevien toimintamallien luominen poliisille -

hankkeessa. Työ on tarpeellinen, sillä tietoa ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä on saatavilla hyvin vähän, eikä aiheesta ole tehty opinnäytetyötä. Suomessa jää myös tunnistamatta useita ihmiskaupan uhreja (Ihmiskauppa Suomessa n.d.).

2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa itseopiskelumateriaali ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ensihoitotehtävillä. Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää:

- mitkä merkit viittaavat ihmiskaupan uhreihin ensihoitotehtävillä sekä
- millainen tilanne ihmiskaupan merkkien tunnistamisen suhteen on tällä hetkellä ensihoitotehtävillä.

Opinnäytetyön tavoite on tuottaa tietoa, joka voi helpottaa ihmiskaupan merkkien havaitsemista ensihoitotehtävillä. Tiedon pohjalta tuotetaan itseopiskelumateriaali, joka lisää ensihoitotehtävillä toimivien henkilöiden osaamista ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta. Opinnäytetyön tuloksia voidaan myös hyödyntää Sisäministeriön rahoittamassa Moniviranomaistoiminnan suunnitelmallista johtamista tukevien toimintamallien luominen poliisille -hankkeessa.

3 IHMISKAUPAN UHRIEN TUNNISTAMINEN ENSIHOITOTEHTÄVILLÄ

Ihmiskaupan uhrien varhainen tunnistaminen on olennaista, jotta uhrit saadaan mahdollisimman pian avun ja tuen piiriin. Vain uhrien tunnistaminen johtaa uhrien suojeluun, tukemiseen ja avustamiseen, ja lisäksi ihmiskaupan uhrien asianmukainen tunnistaminen ehkäisee uhrien joutumista kohdelluiksi rikollisina. Varhaisen tunnistamisen on myös todettu parantavan uhrien toipumista. (Ćopić & Simeunović-Patić 2011.)

3.1 Ensihoitotehtävät

Ensihoitopalvelu sisältää äkillisesti sairastuneen potilaan hoidon tarpeen arvion ja välittömän hoidon pääasiassa hoitolaitosten ulkopuolella, potilaan kuljettamisen tarvittaessa tarkoituksenmukaiseen hoitoyksikköön, ensihoitovalmiuden ylläpitämisen, potilaan tai muiden tapahtumapaikalla olleiden ohjaamisen tarvittaessa psykososiaalisen tuen piiriin, osallistumisen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen sekä virka-avun antamisen muiden viranomaisten, kuten poliisin tai pelastustoimen, vastuulla olevilla tehtävillä. Ensihoitopalvelun järjestämisestä vastaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi hoitaa ensihoitotoiminnan itse tai hankkimalla palvelun muilta tuottajilta, kuten pelastuslaitokselta. Ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksessä sairaanhoitopiirin kuntayhtymä määrittelee ensihoidon järjestämistavan, palvelun sisällön, ensihoitopalveluun osallistuvilta henkilöiltä edellytettävän koulutuksen sekä tavoitteet väestön tavoittamisajasta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010.)

Ensihoidon tehtävänä on turvata äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoito tapahtumapaikalla ja sairaalaan kuljettamisen aikana. Se on päivystystoimintaa, joka sijoittuu sairaalan ulkopuolelle. Ensihoitotehtävien kirjo on hyvin laaja, sillä se kattaa kaikki hätäkeskuksen arvion mukaan ensihoidollista arviota vaativat tilanteet mielenteveysongelmista sydänpysähdykseen. (Määttä & Länkimäki 2018.) Vuoden 2018 arvion mukaan ensihoitotehtävien määrä kasvaa vuodessa noin kahdella prosentilla (Ilkka 2018).

Ensihoitotehtävät voivat olla myös poliisin, pelastustoimen tai sosiaalitoimen johtamia. Ensihoitoa käytetään muiden viranomaisten johtamilla tehtävillä terveydenhuollon asiantuntijana, jonka vastuuna ovat kohteessa olevien henkilöiden tarvitsemat ensivaiheen hoitotoimenpiteet. (Porthan & Sainio 2018.) Ensihoitotehtävillä moniviranomaisyhteistyötä esiintyy etenkin onnettomuus- ja väkivaltatilanteissa (Määttä & Länkimäki 2018).

Terveydenhuollon ammattilaisilla on ainutlaatuinen mahdollisuus tunnistaa ihmiskaupan merkkejä epäillyn ihmiskaupan uhrin hakeutuessa hoitoon (Schwarz ym. 2016). Ensihoitajat pystyvät lisäksi havainnoimaan potilaan elinoloja, joissa voi myös olla ihmiskauppaan viittaavia merkkejä. Näitä voivat olla esimerkiksi se, ettei kognitiivisilta toiminnoiltaan normaali henkilö tiedä, missä maassa tai millä paikkakunnalla on, tai se, että henkilö asuu työpaikallaan tai epäinhimillisissä olosuhteissa. (Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen n.d.)

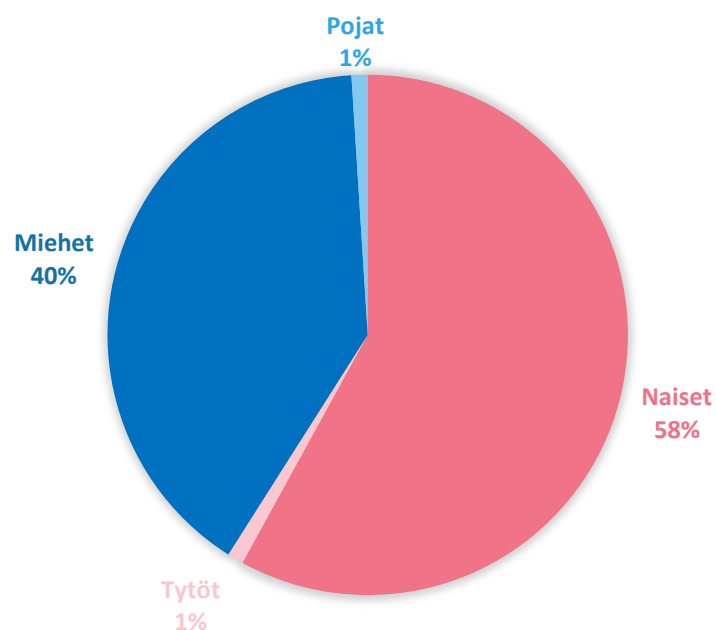
3.2 Ihmiskaupan määritelmä ja ihmiskauppa Suomessa

Rikoslain mukaan ihmiskaupasta tuomitaan henkilö, joka värvää, luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa toisen ihmisen ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin tai elimien tai kudosten poistamista varten käyttämällä hyväksi uhrin riippuvaista tai turvatonta asemaa, painostamalla tätä, harhauttamalla uhria tai hyväksikäyttämällä tämän väärinymmärrystä, maksamalla korvausta uhria määräysvallassaan pitävälle henkilölle tai vastaanottamalla tällaisen korvauksen. Törkeästä ihmiskaupparikoksesta tuomio annetaan, jos tekijä käyttää väkivaltaa, uhkailua tai kavaluutta, aiheuttaa uhrille tahallaan tai törkeällä huolimattomuudellaan erityisen tuntuvaan kärsimystä, kuten vaikeita vammoja tai vakavan sairauden, pitää uhrinaan alaikäistä tai henkilöä, jonka kyky puolustaa itseään on selvästi normaalia huonompi tai tekee rikoksen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. (Rikoslaki 39/1889.)

Ihmiskauppa ilmenee monin eri tavoin. Se voi olla esimerkiksi seksuaalista hyväksikäyttöä, työvoiman hyväksikäyttöä, pakottamista avioliittoon, hyväksikäyttöä kerjäämisessä tai muussa rikollisessa toiminnassa, kauppa ihmiselimillä ja -kudoksilla tai etuuspetoksiin liittyvää ihmiskauppa, jossa

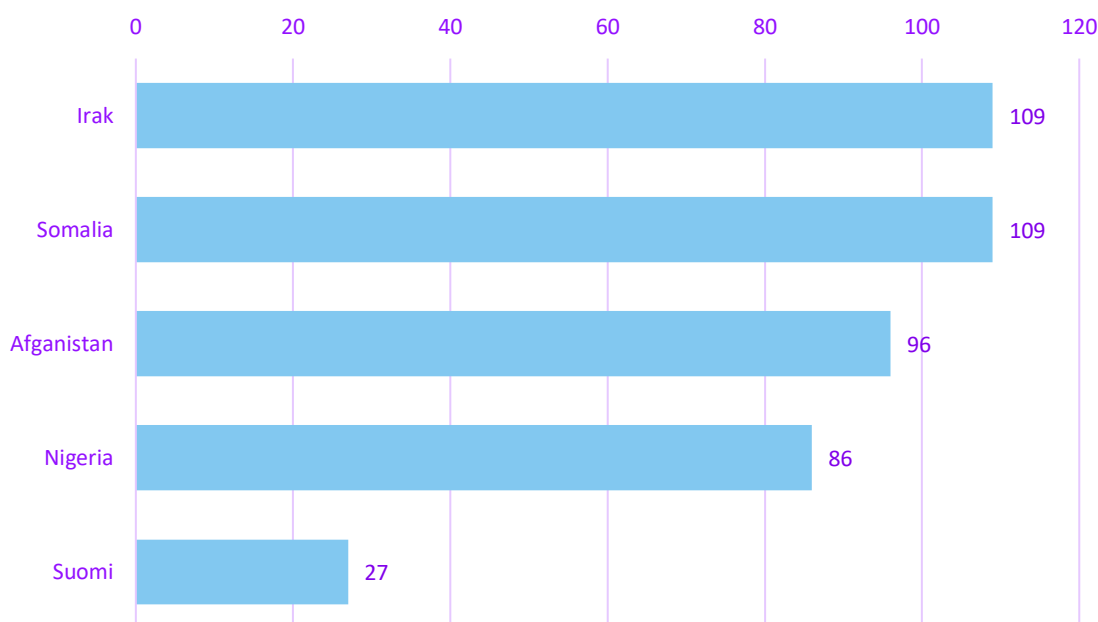
hyväksikäyttäjät kerää uhrin saamat palkat, lainat tai muut etuudet itselleen. (Mitä on ihmiskauppa? n.d.) Lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan erityismuotoja ovat hyväksikäyttötarkoituksessa tehty laiton adoptio sekä pakottaminen lapsisotilaaksi (Kervinen & Ollus 2019). Ihmiskauppaa ei kuitenkaan ole ihmisten salakuljettaminen maasta toiseen. Monia ihmiskaupan uhreja saatetaan pitää salakuljetettuina laittomina maahanmuuttajina, koska heillä ei välttämättä ole maassa oleskeluun vaadittavia asiakirjoja. Tämän vuoksi ihmiskaupan mahdollisuus tulisi arvioida ennen laittoman maahanmuuttajan palauttamista kotimaahansa. (Kara 2017.)

Suomea pidetään sekä ihmiskaupan kohde- että kauttakulkumaana. Kohdemaalla tarkoitetaan sitä, että ihmiskaupan uhreja tuodaan muualta Suomeen, kun taas kauttakulkumaa tarkoittaa, että uhreja kuljetetaan Suomen läpi muihin maihin. Suomessa tapahtuu kuitenkin myös ihmiskauppaa, jossa sekä uhri että tekijä ovat suomalaisia. (Ihmiskauppa Suomessa n.d.) Vuoden 2020 lopussa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kaikista asiakkaista 58 % oli naisia, 1 % tyttöjä, 40 % miehiä ja 1 % poikia. Auttamisjärjestelmän tilastoista ei tällä hetkellä käy ilmi sukupuolivähemmistöön kuuluvien asiakkaiden osuutta, vaikka sukupuolivähemmistöön kuulumisen katsotaankin olevan ihmiskaupan uhriksi joutumiselle altistava tekijä. (Schwarz ym. 2016; Vuosikatsaus 2020.)

KUVIO 1. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaiden sukupuolijakauma 2020 (Vuosikatsaus 2020)

Yleisimmät kansalaisuudet auttamisjärjestelmän asiakkailta olivat Irak (109 asiakasta), Somalia (109 asiakasta), Afganistan (96 asiakasta) ja Nigeria (86 asiakasta). Viidenneksi yleisin oli Suomen kansalaisuus, jota oli kuitenkin huomattavasti vähemmän verrattuna neljään yleisimpään kansalaisuuteen. Suomen kansalaisia asiakkaista oli 27. (Vuosikatsaus 2020.)

KUVIO 2. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaiden yleisimmät kansalaisuudet 2020 (Vuosikatsaus 2020)

Suomessa havaituista ihmiskauppatapauksista isoin osa on ollut työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa, jonka uhrin ovat useimmiten ulkomaalaisia. Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvässä ihmiskaupassa uhri alistetaan työskentelemään huonoissa olosuhteissa. Tällaista hyväksikäyttöä on havaittu esimerkiksi ravintola-alalla, siivoustyössä, kotitaloustyössä, kuten kotiapulaisina tai lastenhoitajina toimivien henkilöiden parissa, maatalous- ja kasvihuonetyössä, luonnonmarjojen poiminnassa sekä rakennusalalla. Tapauksia on todettu sekä suomalaisten että ulkomaalaisten työnantajien yrityksissä. Myös seksuaalista hyväksikäyttöä sekä avioliittoon pakottamista

havaitaan suomalaisissa ihmiskaupparikoksissa jonkin verran. Elinkauppaa ei Suomessa ole toistaiseksi tullut esiin lainkaan. (Ihmiskauppa Suomessa n.d.)

Suomessa ihmiskauppaan liittyvään lainsäädäntöön vaikuttavat monet kansainväliset sopimukset sekä EU-direktiivit. YK:n Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirja (2000) velvoittaa sopimuksessa mukana olevia valtioita harkitsemaan ihmiskaupan uhrin auttamiseen liittyvien asioiden, kuten asunnon tarjoamisen toteuttamista, yrittämään uhrin turvallisuuden varmistamista alueellaan ja arvioimaan toimenpiteitä, joiden avulla uhri voi jäädä maahan tilapäisesti tai pysyvästi. Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (2005) puolestaan velvoittaa valtioita toteuttamaan uhrien fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toipumista auttavat lainsäädäntötoimet, varmistamaan uhrien tunnistamisen, avunsaannin tunnistamisprosessin aikana sekä sen, ettei uhria poisteta maasta ennen tunnistamisprosessin päättymistä ja myöntämään uhrille oleskeluluvan, jos uhrin maassa oleskelu on pakollista tämän henkilökohtaisen tilanteen vuoksi tai uhrin ja viranomaisten välisen yhteistyön mahdollistamiseksi.

Vaikka Suomessa ihmiskaupan tunnistaminen ja uhrien avunsaanti on parantunut viime vuosina, on Suomeen kehoitettu luotavaksi kansallista järjestelmää, jossa määriteltäisiin eri toimijoiden rooli uhrien tunnistamisessa. Myös terveydenhuollon ammattilaisten ja muiden ihmiskaupan uhreja työssään kohtaavien koulutusta uhrien tunnistamiseksi sekä näille toimijoille annettavien ohjeiden säännöllistä päivittämistä ihmiskaupan muuttuvan luonteen vuoksi on suositeltu. Alaikäisiä ihmiskaupan uhreja tunnistetaan Suomessa melko vähän, minkä vuoksi Suomen on suositeltu kiinnittävän huomiota etenkin maahan yksin tuleviin alaikäisiin, jotka saattavat olla ihmiskaupan uhreja tai päätyä sellaisiksi. (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings 2019.)

3.3 Ihmiskaupan ilmitulon haasteet

Ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa arvioidaan, että ihmiskauppaa tulee Suomessa ilmi vähemmän kuin sitä oikeasti on. Syynä ihmiskaupan ilmitulon vähyydelle voivat olla esimerkiksi uhrin pelko hyväksikäyttäjään

kohtaan, ymmärtämättömyys siitä, että on joutunut ihmiskaupan uhriksi ja aiemmat negatiiviset kokemukset viranomaisista tai avun hakemisesta. Rikoksiin pakotetut uhrin saattavat pelätä joutuvansa syytteeseen pakotettuna tekemistään rikoksista apua hakiessaan, kun taas seksiä myyneet uhrin voivat pelätä ulkomaalaislakiin vedoten tapahtuvaa maasta karkotusta, mikäli viranomaiset eivät heitä ihmiskaupan uhreiksi tunnista. (Roth & Luhtasaari 2021.) Ulkomaalaislain mukaan ulkomaalainen henkilö voidaan karkottaa maasta, jos hänen voidaan perustellusti epäillä myyvän seksuaalipalveluja. Ihmiskaupan uhrille voidaan kuitenkin myöntää tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, eikä häntä pakotettuna tehdyn seksityön vuoksi karkoteta maasta. (Ulkomaalaislaki 301/2004.)

Avioliittoon pakotetut ihmiskaupan uhrin saattavat pelätä menettävänsä perhesiteen perusteella myönnetyn oleskeluluvan, eivätkä sen takia hae apua (Roth & Luhtasaari 2021). Perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voidaan kuitenkin myöntää perhesiteen päätyttyä uusi oleskelulupa, jos hänellä on kiinteät siteet Suomeen tai jos puoliso on perhesiteen voimassaolon aikana kohdistanut häneen tai hänen lapseensa väkivaltaa tai hyväksikäyttöä ja olosuhteet huomioon ottaen luvan myöntämättä jättäminen olisi kohtuutonta (Ulkomaalaislaki 301/2004).

Lapset ja nuoret ovat suuremmassa riskissä joutua ihmiskaupan uhreiksi kuin aikuiset. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa ihmiskauppaa arvioidaan kuitenkin jäävän tulematta ilmi. (Roth & Luhtasaari 2021.) Lasta hyväksikäyttävä aikuinen pystyy harhaanjohtamaan esimerkiksi viranomaisia, sillä nämä voivat luottaa lapsella olevan kaikki hyvin aikuisen niin kertoessa. Tieto lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ihmiskaupasta vaihtelee viranomaisten välillä, mikä vaikuttaa ihmiskauppatapausten tunnistamiseen. Näin ollen monet lapsena ihmiskaupan uhriksi joutuneet tunnistetaan vasta täysi-ikäisenä. (Kervinen & Ollus 2019.)

3.4 Eri tahot ihmiskaupan uhrien auttajina

Suomessa toimii Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, jonka toiminta on määritelty laissa. Se toimii Joutsenon vastaanottokeskuksessa ja sen

tarkoituksena on päättää henkilön ottamisesta järjestelmän asiakkaaksi, antaa ihmiskaupan uhrille toipumis- tai harkinta-aika, jatkaa toipumis- tai harkinta-aikaa tai keskeyttää se, järjestää tarvittavat auttamistoimenpiteet ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, auttaa yhteistyössä kunnan kanssa ihmiskaupan uhria, jolla on Suomessa kotikunta, tunnistaa ihmiskaupan uhri ja päättää ihmiskaupan uhrin asiakkuuden lopettamisesta auttamisjärjestelmässä. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011.) Auttamisjärjestelmän asiakkaina ovat järjestelmään otettujen ihmiskaupan uhrien lisäksi myös heidän huollettavinaan olevat alaikäiset lapset. Kesäkuussa 2021 auttamisjärjestelmällä oli yhteensä 992 asiakasta, joista 749 oli aikuisia asiakkaita, 21 alaikäisiä asiakkaita ja 222 asiakkaiden alaikäisiä lapsia. (Puolivuotiskatsaus 2021; Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä n.d.)

Ihmiskaupan uhria auttamisjärjestelmän asiakkaaksi voivat esittää esimerkiksi viranomaiset, järjestöt, seurakuntatoimijat tai yksityiset kansalaiset. Uhri voi hakeutua auttamisjärjestelmän piiriin myös itse. Mahdollisen ihmiskaupan uhrin esittäminen auttamisjärjestelmän asiakkaaksi vaatii aina uhrin suostumuksen. Uhreille tulisi kertoa ainakin ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tarjoamista palveluista, kuten turvallisesta majoituksesta, terveydenhoito- ja sosiaalipalveluista sekä tulkki- ja käännöspalveluista. Mikäli uhrin suostumuksen esteenä on pelko ilmoituksesta poliisille, on uhrille syytä kertoa, ettei auttamisjärjestelmä ilmoita asiakkaistaan poliisille. Auttamisjärjestelmää voi konsultoida puhelimitse esimerkiksi ensihoitotehtävällä myös ilman uhrin henkilötietoja. Puhelinpalvelu on auki läpi vuorokauden. (Auttamisjärjestelmän tarjoama apu n.d.; Ihmiskaupan uhrin ohjaaminen auttamisjärjestelmään n.d.)

Ihmiskaupan uhrin voivat saada apua myös seurakunnilta sekä erilaisilta järjestöiltä. Näitä järjestöjä ovat esimerkiksi Pro-tukipiste ry seksuaalisen hyväksikäytön uhreille, Monika-Naiset ry väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille, Pakolaisneuvonta ry turvapaikanhakijoille, oleskelulupaa hakeville tai odottaville tai ilman oleskelulupaa oleville ulkomaalaisille, Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö kotimaahansa tai toiseen maahan vapaaehtoisesti palaaville ihmiskaupan uhreille, Global Clinic terveysongelmista kärsiville paperittomille henkilöille ja

Samaria ry ihmiskaupan uhreiksi joutuneille naisille ja heidän lapsilleen. Myös Rikosuhrivälitystyksen tarjoama apu ihmiskaupan ja kaikkien muiden rikosten uhreille. Rikosuhrivälitystyksiä voi myös konsultoida puhelimitse ihmiskauppaepäilyjen herätessä. Ihmiskaupparikoksia Suomessa tutkii poliisin kansallinen ihmiskaupparikoksiin erikoistunut ryhmä. (Rikosuhrivälitystyksen n.d.; Valtion ja järjestöjen tarjoama apu ihmiskaupan uhrille n.d.)

Ihmiskaupan torjunnasta ja rikosten ehkäisystä vastaavat Suomessa poliisi ja Rajavartiolaitos. Koska ihmiskauppa on luonteeltaan usein valtioiden rajoja ylittävää, sitä kohdataan myös Suomen rajoilla. Rajalla tavattavia uhreja voidaan olla tuomassa hyväksikäytettäväksi Suomeen, tai heitä voidaan olla kuljettamassa toiseen maahan Suomen läpi. Suurin osa Suomessa tehdyistä ihmiskaupparikostutkinnoista on poliisin vastuulla. Kaikki Suomen poliisilaitokset voivat tutkia ihmiskaupparikoksia, mutta kansainvälisiä ihmiskauppatapauksia tutkii Keskusrikospoliisi. (Esitutkintaviranomaiset n.d.)

Terveystieteiden ammattihenkilöitä sitoo salassapitovelvollisuus, jonka vuoksi terveystieteiden ammattihenkilö ei saa kertoa sivullisille tehtävässään toimiessaan saamaansa tietoa (Valvira 2018). Laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) kuitenkin säädetään, että terveystieteiden ammattihenkilöllä on salassapitovelvollisuudesta huolimatta oikeus ilmoittaa poliisille potilaan henkeen tai terveyteen kohdistuvasta uhasta. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan epäillyn ihmiskaupan uhrin ollessa lapsi on asiasta tehtävä myös lastensuojeluilmoitus. Raskaana olevan epäillyn ihmiskaupan uhrin syntymättömästä lapsesta on tehtävä ennakkoinen lastensuojeluilmoitus. Lisäksi rikoslainsäädännössä (39/1889) säädetään, että jokainen ihminen on velvollinen ilmoittamaan poliisille tekeillä olevasta ihmiskaupparikoksesta, joka olisi vielä estettävissä. Ilmoittamatta jättämisestä voidaan tuomita sakkoon tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen.

3.5 Ihmiskaupan merkkien tunnistaminen terveydenhuollossa

Ihmiskaupan uhrin hakeutuvat akuuttihoitoon piiriin useista eri syistä, joita voivat olla esimerkiksi hoitamattomat seksitaudit, päihteiden väärinkäyttö, aliravitsemus

tai erilaiset vammat (Schwarz ym. 2016). Muita fyysisessä terveydessä nähtäviä ihmiskaupan uhrin merkkejä voivat olla esimerkiksi fyysisen väkivallan merkit, kudosten ja elinten poistoon viittaavat merkit, hoitamattomat krooniset sairaudet, raskaudenseurannan puute, infektiot ja puutteet henkilökohtaisessa hygieniassa (Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen n.d.). Myös erilaiset mielenterveysongelmat, kuten masennus ja traumaperäinen stressihäiriö, ovat tyypillisiä ihmiskaupan uhreilla. Etenkin seksityöhön pakotetut uhrin kärsivät usein traumaperäisistä oireista, kun taas masennus on yleisempää muuhun työhön pakotetuilla uhreilla. (Hopper & Gonzales 2018.) Psyykkisessä terveydessä muita viitteitä potilaan alistettuun asemaan voivat olla muun muassa jatkuvat painajaiset, paniikkikohtaukset, muistamattomuus, aggressiivisuus, pakkomielleisyys, lamaantuminen ja väkivallan, maasta poistamisen, sosiaalisen häpäisyn tai itseä koskevien arkaluontoisten tietojen levittämisen pelko (Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen n.d.). On kuitenkin huomioitava, että ihmiskaupan uhri voi hakeutua akuuttihoiton piiriin mistä syystä tahansa (Ma & Stoklosa 2020).

Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ensivaiheessa, eli esimerkiksi terveydenhuollon toimintaympäristössä, kuten ensihoidossa, vaatii ihmiskaupalle tyypillisten piirteiden tunnistamista asiakkaan tilanteessa. Useimmiten asiakkaan tilanteessa on tunnistettavissa hyväksikäytön merkkejä, ulkopuolista kontrollia sekä ihmiskaupalle altistavia tekijöitä. Mitä useampia ihmiskaupan tunnusmerkkejä henkilössä huomataan, sitä todennäköisempää on, että tämä on ihmiskaupan uhri. (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017.)

Hyväksikäytön merkkejä voivat jo edellä mainittujen terveydellisten ongelmien lisäksi olla esimerkiksi ihoon tehdyt tunnusmerkit, kuten tatuoinnit tai polttomerkit, ongelmat sosiaalisissa suhteissa ja eristäytyminen tai lasten kohdalla vaikeudet koulussa ja saattaja koulumatkoilla. Ihmiskaupasta voi kertoa myös se, ettei potilaan tai hänen saattajansa kertoma tarina potilaan vaivoista tai vammoista täsmää kliinisessä tutkimuksessa tehtyjen löydösten kanssa, perustelematon myöhäinen hoitoon hakeutuminen, potilaan pelokkuus tai arkuus ja potilaan usein vaihtuva osoite tai tietämättömyys alueen palveluista, kuten apteekista, vaikka potilas olisikin jo pitkään asunut alueella. Anamneesissa näkyvät toistuvat käynnit samoista ongelmista, kuten toistuvista aborteista tai abortteihin liittyvistä komplikaatioista, tulehduksista, sukupuolitauditestien tarpeesta tai haavoista ja

palovammoista, voivat olla merkkejä ihmiskaupasta. (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017.)

Ulkopuolisesta kontrollista voi kertoa potilaan mukana oleva saattaja, joka vastaa kysymyksiin hänen puolestaan. Potilaan ja saattajan keskinäistä kanssakäymistä onkin syytä tarkkailla ihmiskauppaepäilyksen herätessä. Havainnoida voi esimerkiksi sitä, vaikuttaako suhde todelliselta ja turvalliselta perhe-, ystävyys- tai muulta suhteelta, jonka potilas tai saattaja ilmoittavat suhteen olevan. Perhesuhteeksi ilmoitetun suhteen kohdalla myös potilaan ja saattajan ulkonäkö voi antaa viitteitä siitä, ovatko he todella sukua vai eivät. Potilas tulisi mahdollisuuksien mukaan tavata ilman saattajaa, mikäli epäily ihmiskaupasta on herännyt. Jos potilaalla ja hoitajalla ei ole yhteistä kieltä, tulisi tulkkinä käyttäjä ammattitulkki saattajan sijaan heti, kun se on mahdollista. Ihmiskauppaepäily herätessä ensihoitotehtävällä on huomioitava, ettei potilaan mahdollinen hyväksikäyttäjää saa tietää ihmiskauppaepäilystä, eikä esimerkiksi kuule asiasta puhuttavan jatkohoitopaikassa tai ensihoitotehtävään osallistuvien henkilöiden kesken. Ihmiskauppaepäily kirjaamista potilaan tietoihin tulisi myös välttää, sillä hyväksikäyttäjällä voi olla pääsy uhrin terveystietoihin esimerkiksi uhrin verkkopankkitunnusten avulla. (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017.)

Ihmiskaupalle voivat altistaa monet tekijät. Niitä voivat olla esimerkiksi ulkopuolisuus yhteiskunnan rakenteista mukaan lukien laitton maassa oleskelu, aiemmat kokemukset hyväksikäytöstä tai väkivallasta, päihdeongelmat, vammaisuus, sosiaalisen tukiverkoston puute, taloudelliset hankaluudet, yksinhuoltajuus, matala koulutustaso, henkilön kokemat humanitaariset kriisit, kuten luonnonkatastrofit ja konfliktit ja niitä seuraava pakkosiirtolaisuus. (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017; Suomen Punainen Risti n.d.) Myös seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen tai kodittomuus voivat altistaa ihmiskaupalle (Schwarz ym. 2016).

On myös tiedostettava, että nämä merkit eivät automaattisesti tarkoita potilaan olevan ihmiskaupan uhri, ja että ihmiskaupan uhrissa ei välttämättä ole havaittavissa tyypillisiä ihmiskaupan merkkejä (Ćopić & Simeunović-Patić 2011). Kohdattaessa mahdollinen ihmiskaupan uhri ensihoidossa on tärkeä muistaa, että rikostutkinnan hoitavat esitutkintaviranomaiset, eikä terveydenhuollon

ammattilaisen ole koskaan syytä kuulustella uhria. Uhrilta kysyttävien kysymysten tulisi siis luonnollisesti liittyä hoitotilanteeseen ja hoidettavaan vaivaan. On myös tärkeä kommunikoida mahdollisuuksien mukaan aina uhrin itsensä kanssa, eikä puhua tämän ohi, vaikka paikalla olisikin tulkki tai tukihenkilö. (Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö 2017; Ihmiskaupan uhrin kohtaaminen n.d.) Terveysthuollon ammattilaisen ensisijainen tehtävä tulisi myös aina olla potilaan terveydellisten ongelmien hoitaminen, ja ihmiskaupan mahdollisuutta tulisi selvittää aina vasta sen jälkeen, kun potilaan terveydentilaan liittyvät asiat ovat hoidossa (Ma & Stoklosa 2020).

Mumma, Scofield, Mendoza, Toofan, Youngyunpipatkul ja Hernandez totesivat tutkimuksessaan (2017), että ihmiskaupan uhrien tunnistaminen päivystyspoliklinikalla on helpompaa systemaattisen kyselylomakkeen avulla kuin pelkän ammatillisen huolen perusteella. On myös näyttöä siitä, että ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen käytettävää kyselyä tulisi käyttää kaikkien ihmiskaupan uhriksi joutumisen riskissä olevien henkilöiden haastattelussa, eikä ainoastaan niiden, joiden tutkimisen myötä herää epäily ihmiskaupasta. Tietoa siitä, mitkä ihmisryhmät tulisi automaattisesti haastatella ihmiskaupan varalta, ei kuitenkaan ole tarpeeksi. (Chisolm-Straker 2020.) Myös suomalaisessa ensihoidossa olisi tarvetta sekä työkalulle, jonka avulla ihmiskaupan uhreja voitaisiin tunnistaa että toimintamallille, jonka avulla ihmiskauppaepäilyjä voitaisiin lähteä viemään eteenpäin (Heikkilä 2021).

Powell, Dickins ja Stoklosa kertovat tutkimuksessaan (2017), että viranomaisten tulisi saada yhtenäistä koulutusta ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja kohtaamiseen. Kaikilla viranomaisilla tulisi olla käytössään samat tiedot ja työkalut, jotta uhrien tunnistaminen olisi mahdollisimman tehokasta. Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on usein puutteellista etenkin terveydenhuollon toimintaympäristössä, sillä ammattilaiset keskittyvät usein potilaan vammoihin, eivätkä havainnoi tilannetta siten, että voisivat tunnistaa ihmiskaupan uhreja (Leslie 2018).

Myös Heikkilän (2021) mukaan ensihoitajien havainnot potilaista eivät usein yhdisty siihen ajatukseen, että potilas voisi olla ihmiskaupan uhri. Ihmiskaupan uhreja olevien potilaiden oireet ja vammat ovat kuitenkin usein tyypillisiä

ensihoidossa nähtäviä asioita. Etenkin hätätilapotilaiden kohdalla ensihoitajien huomio kiinnittyy useimmiten peruselintoimintojen tarkkailuun ja hoitoon eikä niinkään olosuhteisiin, jotka voisivat viitata potilaan olevan ihmiskaupan uhri. Ensihoitaja saattaa havaita potilaan tilanteessa jotakin mielestään poikkeavaa tai erikoista, mutta nämä asiat eivät välttämättä herätä epäilyä ihmiskaupasta, sillä ihmiskauppa ei ole ensihoidon päivittäistoiminnassa esillä, ellei työyhteisön hallinnossa ole asiasta kiinnostunutta henkilöä.

4 TUOTOKSEEN PERUSTUVA OPINNÄYTETYÖ

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulussa tehtävälle tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Sen tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistaminen ammatillisessa kentässä. Alasta ja aiheesta riippuen se voi olla esimerkiksi ohje, ohjeistus tai opastus. Myös tapahtuman toteuttaminen voi olla toiminnallinen opinnäytetyö. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä tulisi yhdistyä käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Opinnäytetyön tulee lisäksi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, toteutettu tutkimuksellisella asenteella ja osoittaa riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9-10.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen toteutustapaa valitessa on syytä pohtia, missä muodossa tuotos palvelee kohderyhmää mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi erilaisia oppaita voidaan tehdä muun muassa painotuotteina, kansioina tai sähköisinä tuotoksina. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51-52.) Koska opinnäytetyöni tuotosta, itseopiskelumateriaalia, ei ole tarkoitettu vain jonkin tietyn toimijan käyttöön, vaan yleisesti eri ensihoitotehtävillä toimiville viranomaisille, on perusteltua tehdä sähköinen tuotos. Sähköisessä muodossa olevaa itseopiskelumateriaalia on helppo levittää monille eri toimijoille.

Toiminnallisesta opinnäytetyöstä kirjoitetaan raportti, josta selviää, mitä, miksi ja miten on tehty, millainen opinnäytetyöprosessi on ollut sekä millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty. Raportista tulee ilmetä myös kirjoittajan arvio opinnäytetyöprosessista, tuotoksesta sekä omasta oppimisestaan. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 65.) Raportti on kirjallinen esitys prosessista, jonka seurauksena on syntynyt itsenäinen tuotos. Tuotos voidaan sijoittaa opinnäytetyöraportin loppuun, tai se voi olla raportin erillinen liiteosa. (Salonen 2013, 25.)

Konstruktivistisen mallin mukaan opinnäytetyön toteutus voidaan jakaa seitsemään eri vaiheeseen: Aloitusvaiheessa on olemassa tarve jollekin kehittämishankkeelle. Tässä vaiheessa sovitaan muun muassa mukana olevista toimijoista sekä aiheen rajauksesta. Suunnitteluvaiheessa tehdään opinnäytetyösuunnitelma ja selvennetään tekeillä olevan opinnäytetyön aihetta ja tarkoitusta. Kolmannessa vaiheessa, esivaiheessa, siirrytään suunnittelusta kohti opinnäytetyön työstämistä ja organisoidaan tulevaa työskentelyä. Työstövaiheessa työskennellään kohti sovittua tavoitetta ja tuotosta. Opinnäytetyön toteutuksen viides vaihe on tarkistusvaihe, jossa arvioidaan syntynyttä tuotosta ja arvioinnin perusteella päätetään, siirrytäänkö takaisin työstövaiheeseen vai eteenpäin viimeistelyvaiheeseen. Arviointia tapahtuu tarkistusvaiheen lisäksi kaikissa muissa opinnäytetyöprosessin vaiheissa. Viimeistelyvaiheessa nimensä mukaisesti viimeistellään sekä tuotos että opinnäytetyöraportti lopulliseen muotoonsa. Viimeisessä vaiheessa on saatu valmiiksi tuotos ja raportti, jotka voidaan julkaista ja niiden levitys tilaajan kanssa sovitulla tavalla voidaan aloittaa. (Salonen 2013, 16-20.)

4.2 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi tammikuussa 2021 opinnäytetyökurssin orientaatiolla. Ilmaisin orientaation jälkeen kiinnostukseni tehdä opinnäytetyö yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun poliisiopiskelijan kanssa. Alun perin opinnäytetyön oli siis tarkoitus olla kahden henkilön työ ja sisältää sekä ensihoidon että poliisin näkökulmia ihmiskaupaan. Aikataulullisten haasteiden vuoksi yhteistyö ei kuitenkaan toteutunut, ja sain luvan tehdä opinnäytetyön yksin ensihoidon näkökulmasta. Aiheena kuitenkin pysyi edelleen ihmiskauppa, sillä Poliisiammattikorkeakoulun hankkeessa oltiin kiinnostuneita myös ensihoidon näkökulmasta aiheeseen. Konstruktivistisen mallin mukaan kyseessä oli siis aloitusvaihe, jossa Poliisiammattikorkeakoulun hankkeessa oli olemassa tarve opinnäytetyölle ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä (Salonen 2013, 16-20).

Aloitusvaihetta seuraa konstruktivistisessä mallissa suunnitteluvaihe (Salonen 2013, 16-20). Suunnitteluvaiheen aikana tein opinnäytetyösuunnitelman ja

tarkensin opinnäytetyön aihetta sekä valitsin opinnäytetyön tuotokseksi itseopiskelumateriaalin. Opinnäytetyösuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2021. Kesällä minun oli tarkoitus tehdä paljon tiedonhakuja opinnäytetyötä varten ja aloittaa teoriaosuuden kirjoittaminen. En kuitenkaan terveydellisistä syistä pystynyt työstämään opinnäytetyötä kesän aikana lähes ollenkaan, ja näin ollen kirjoittamisen aloitus viivästyi. Suunnittelin kuitenkin opinnäytetyön kirjoittamisen aikataulua kesän aikana. Tätä aikaa voidaankin konstruktivistisen mallin näkökulmasta pitää esivaiheena, joka on siirtymävaihe suunnitelma- ja työstövaiheiden välillä ja jossa tulevaa työskentelyä organisoidaan (Salonen 2013, 16-20).

Siirtyminen työstövaiheeseen, jossa raporttia ja tuotosta tehdään, tapahtui elokuussa aloittaessani asiantuntijahaastattelun tekemistä (Salonen 2013, 16-20). Olin tehnyt tiedonhakuja jonkin verran jo kevään aikana ja todennut jo silloin, ettei suomalaisen ensihoidon näkökulmaa aiheeseen ole saatavilla lainkaan. Asiantuntijahaastattelun tekeminen oli siis tarpeellista ja pyysin opinnäytetyöohjaajani neuvosta haastateltavaa Ensihoitokeskukselta elokuussa. Haastateltavan henkilön löytäminen oli opinnäytetyön aiheen vuoksi hankalaa, ja lopulta sopiva haastateltava, lääkintämestari Markku Heikkilä Pirkanmaan pelastuslaitokselta, löytyi vasta lokakuussa. Koska opinnäytetyöni tarkoitus on vastata ensihoidon kentän tiedon tarpeeseen, pääsi kirjoitusprosessi alkamaan kunnolla vasta lokakuussa haastatteluvastausten saamisen jälkeen. Työstövaihe jatkui aina tammikuuhun 2022 asti, jolloin sain valmiiksi sekä opinnäytetyön raportin että varsinaisen itseopiskelumateriaalin.

Konstruktivistisessa mallissa työstövaihetta seuraa tarkistusvaihe. Mallissa kuitenkin huomioidaan myös se, että tarkistusvaihe kulkee prosessissa muiden vaiheiden rinnalla koko ajan. (Salonen 2013, 16-20.) Opinnäytetyön arviointia on tapahtunut koko opinnäytetyöprosessin ajan eri opinnäytetyön tekemiseen kuuluvien seminaarien sekä ohjaavan opettajan kanssa pidettyjen ohjaisaikojen puitteissa. Varsinainen tarkistusvaihe alkoi kuitenkin tammikuussa 2022 opinnäytetyön raportin sekä itseopiskelumateriaalin valmistuttua.

Tarkistusvaiheessa sekä ohjaava opettaja että työelämäyhteyshenkilö antoivat kommentteja opinnäytetyön raportista ja tuotoksesta. Näiden kommenttien

pohjalta tein opinnäytetyöhön vielä pieniä muutoksia, jotka kuuluivat opinnäytetyön viimeistelyvaiheeseen. Opinnäytetyö esitettiin esitysseminaarissa maaliskuussa, jonka jälkeen se julkaistiin Theseukseen. Tämän jälkeen opinnäytetyön raportti ja tuotos ovat kaikkien luettavissa internetissä.

TAULUKKO 1. Opinnäytetyöprosessi konstruktivistisen mallin mukaan (Salonen 2013, 16-20)

Aloitusvaihe	Tammi-maaliskuu 2021	Aiheen valinta
Suunnitteluvaihe	Huhti-toukokuu 2021	Tiedonhaun ja menetelmäopintojen tehtävät, opinnäytetyösuunnitelman teko, suunnitelmaseminaari.
Esivaihe	Kesä-heinäkuu 2021	
Työstövaihe	Elokuu 2021-tammikuu 2022	Asiantuntijahaastattelu, käsikirjoitusseminaari, opinnäytetyöraportin kirjoittaminen.
Tarkistusvaihe	Tammikuu 2022	Kokonaisen tuotoksen ja raportin läpikäynti ohjaavan opettajan sekä työelämäyhteyshenkilön kanssa.
Viimeistelyvaihe	Tammikuu 2022	Tuotoksen ja raportin viimeiset muutokset ohjaavan opettajan ja työelämäyhteyshenkilön ohjauksen pohjalta.
Valmis tuotos	Maaliskuu 2022	Esitysseminaari, opinnäytetyön julkaisu Theseukseen.

4.3 Itseopiskelumateriaali

Heikkilän (2021) mukaan ensihoidossa tarvittaisiin koulutusta siitä, miten ihmiskaupan uhri voidaan tunnistaa sekä toimintaohjeita siihen, miten mahdollista uhria autetaan. Tämän tarpeen vuoksi opinnäytetyön tuotokseksi on valikoitunut itseopiskelumateriaali, jonka avulla ensihoitotehtävillä toimivat henkilöt voivat lisätä osaamistaan ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta.

Oppimateriaali on oppiainesta sisältävä tietolähde, jonka tavoitteena on saada aikaan pysyviä tiedollisia ja taidollisia muutoksia. Sen tehtävänä on aktivoida, motivoida ja tukea oppimista. Oppimateriaalin asiasisällön tulee edetä loogisesti, ja sen tulee olla kohderyhmälle sopivaa. Oppimateriaali voi olla monessa eri muodossa, kuten kirjoina, kuvina, videoina tai sähköisinä materiaaleina. Sitä voidaan käyttää sekä lähiopetuksen tukena että itsenäisessä opiskelussa. (Uusikylä & Atjonen 2005, 163-168.)

Verkko-oppimateriaaleja varten on kehitetty laatukriteeristö, jossa kuvataan materiaalin pedagogisen sekä tuotannollisen laadun, käytettävyyden ja esteettömyyden kriteereitä. Verkko-oppimateriaalissa tulisi kertoa selkeästi materiaalin tavoitteet sekä käyttötarkoitus, ja sen sisällön tulisi olla merkityksellistä ja esitetty oppimista tukevalla tavalla. Käytettävyyden kannalta verkko-oppimateriaalin tulisi olla helposti löydettävissä ja käyttöön otettavissa, sen käytön tulisi olla nopeaa ja tehokasta, ja sen tulisi olla selkeä sekä visuaaliselta ilmeeltään että tekstisisällöiltään. Esteettömyyden näkökulmasta oppimateriaalin tulisi olla sisällöltään ja käyttöliittymältään helppo ymmärtää, ja sen tulisi toimia teknisesti oikein monissa käyttömuodoissa. Tuotannollisesti verkko-oppimateriaalin tulisi olla suunnitelmallisesti ja dokumentoidusti tuotettu, kohderyhmänsä tarpeisiin soveltuva ja sen teknisen toteutuksen tulisi olla laadukas. (Opetushallitus 2006, 14-29.) Verkko-oppimateriaalissa tiedon lähteen tulee olla esillä, jotta materiaalin käyttäjä voi tutustua tietoon laajemmin ja tutkia aiheesta mahdollisesti olemassa olevia muita näkemyksiä. (Paavola, Ilomäki & Lakkala 2012, 47-49.)

PowerPoint-esityksen edut oppimateriaalina ovat sen työstettävyyden ja muunneltavuuden. Sitä voidaan helposti päivittää tai muokata tilanteeseen sopivaksi. (Hiidenmaa 2008, 31.) Lyhyen, verkossa olevan, itse opiskeltavan sisällön etuna on myös se, ettei sitä varten tarvitse tehdä erityisjärjestelyjä, kuten järjestää koulutuspäivää, vaan käyttäjä voi käydä sisällön läpi itselleen sopivana ajankohtana (Keränen & Penttinen 2007, 25).

Visuaaliselta ilmeeltään PowerPoint-esityksen tulisi olla mahdollisimman selkeä. Selkeyttä lisäävät muun muassa yksivärinen tausta, käytettyjen värien yhteensopivuus ja hillitty määrä sekä selkeä fontti. Tekstin korostuskeinoiksi suositellaan kursivointia, lihavoitua tai väriä. Jokaisella dialla tulisi olla selkeä otsikko, joka kertoo, mitä diassa käsitellään. Ihmisen kyky vastaanottaa tietoa on rajallinen, ja kognitiivinen ylikuormitus aiheuttaa keskittymiskyvyn herpaantumista. Siksi tekstirivejä diassa tulisi olla enintään seitsemän. (Hiidenmaa 2008, 21; Lammi 2009, 58, 67, 87, 121.)

PowerPoint-esityksessä voidaan käyttää kuvia helpottamaan esityksen sisällön muistamista. Kuva jää ihmisen mieleen paremmin kuin teksti ja myöhemmin esityksen sisältöä mieleen palauttaessa kuva voi toimia muistivihjeenä. Kuvamateriaali tavoittaa lukijan tunnetasolla paremmin kuin pelkkä teksti. Kuvien tulee sopia värimaailmaltaan diaesityksen muuhun värimaailmaan. PowerPoint-esityksen tekijällä tulee olla käyttöoikeus käyttämiinsä kuviin. (Lammi 2009, 148-149, 154.)

4.4 Itseopiskelumateriaalin kokoaminen

Itseopiskelumateriaalin tekeminen alkoi marraskuussa 2021, kun opinnäytetyön raportin teoriaosuus oli pääosin valmis. Itseopiskelumateriaali tehtiin Microsoftin PowerPoint-ohjelmalla. PowerPoint-muodossa oleva itseopiskelumateriaali vastaa moniin verkko-oppimateriaalin laatuksiterieihin. PowerPoint-esitys on helposti käyttöön otettavissa ja luettavissa eri laitteilla, kuten tietokoneilla tai älypuhelimilla, ja se myös toimii teknisesti oikein monissa laitteissa. Esityksen selaaminen on nopeaa, mikä mahdollistaa materiaalin syvällisemmän läpikäynnin lisäksi myös yksittäisten asioiden nopean löytämisen ja kertaamisen.

PowerPoint-esitys on teknisesti helppokäyttöinen sekä lukijalle että esityksen muokkaajalle, mikä tarjoaa mahdollisuuden esityksen päivittämiseen tarvittaessa. Koska itseopiskelumateriaalin tarkoitus on olla läpikäytävissä lukijalle sopivana ajankohtana, toimii ytimekäs ja verkossa oleva PowerPoint-esitys erinomaisesti, sillä se ei vaadi erillisen koulutuspäivän tai muiden erityisjärjestelyiden tekemistä.

Visuaaliselta ilmeeltään itseopiskelumateriaali on selkeä. Siinä on yksivärinen tausta ja yhtenäinen väripaletti, jossa värien määrä on hillitty (kuva 1). Jokaisella dialla on otsikko, joka kertoo, mitä diassa käsitellään. Erityisen tärkeää tietoa sisältävissä dioissa on käytetty otsikkona vain sanaa Tärkeää. Korostuskeinoina on käytetty tekstin lihavoitua sekä värien muutoksia. Tekstin lihavoitua on käytetty niissä sanoissa, jotka toimivat dian sisällä alaotsikoina. Väriä taas on käytetty tehokeinoina niissä dioissa, joissa on erityisen tärkeää tietoa. Muissa dioissa värimaailma on kauttaaltaan siniharmaa, kun taas erityisen tärkeää informaatiota sisältävissä dioissa tausta on muiden diojen tapaan harmaa, mutta otsikon alla on käytetty oranssia väriä. Värimaailman muutos sekä muihin dioihin nähden erilainen otsikko herättävät lukijan mielenkiintoa niissä dioissa, joissa on erityisen merkityksellistä tietoa. Itseopiskelumateriaalin rivimäärä on enintään seitsemän kokonaista tekstiriviä yhdessä diassa, mikä vähentää kognitiivista ylikuormitusta.

KUVA 1. Itseopiskelumateriaalin väripaletti

Itseopiskelumateriaalissa on käytetty kuvia herättämään lukijan mielenkiintoa ja tunteita. Paavola, Ilomäki ja Lakkala mainitsevat artikkelissaan (2012), että

tutustuttaessa uusiin asioihin tunteet ja esteettiset seikat ovat ihmisen tiedollisen prosessin perustana. Materiaalin ensimmäisessä diassa olevan kuvan tavoite on lisätä lukijan mielenkiintoa aihetta kohtaan (kuva 2). Erityisen tärkeää tietoa sisältävissä dioissa on käytetty yksinkertaistettua versiota samasta kuvasta erottamaan näiden diojen ulkonäköä muista dioista, jotta lukija kiinnittäisi enemmän huomiota erityisen tärkeää tietoa sisältävien diojen tekstiosuuksiin. Kuvat sopivat värimaailmaltaan muuhun diaesitykseen, sillä ne on tehty juuri tätä materiaalia varten materiaalin väripaletin pohjalta. Kuvien käyttöön itseopiskelumateriaalissa on piirtäjä Venla Kähkösen lupa.

KUVA 2. Itseopiskelumateriaalin kuvituskuva (Kähkönen 2022)

Itseopiskelumateriaalissa on kuvattu sen tavoite, kuten verkko-oppimateriaalin laatukriteereissä suositellaan. Sisällöltään materiaali on helppolukuinen ja helposti ymmärrettävä. Lauseet ovat lyhyitä, ja materiaalissa käytetty kieli on selkeää. Sisältö on merkityksellistä materiaalin kohderyhmälle, eli ensihoitotehtävillä toimiville henkilöille. Kohderyhmä on kerrottu materiaalin alussa. Koska kohderyhmällä on oletettavasti jo tietoa siitä, mitä ensihoito on, ei materiaalissa ole keskitytty ensihoidon käsitteeseen ja teoriaan, vaan ihmiskauppaan ilmiönä sekä ensihoitotehtävillä mahdollisesti esiin tuleviin ihmiskaupan merkkeihin. Materiaalin lopussa on luettelo käytetyistä lähteistä. Materiaalissa on myös dia lähteistä, joista ensihoidossa toimivat henkilöt voivat hankkia lisätietoa. Nämä lähteet on valittu sen perusteella, että ne ovat helppokäyttöisiä ja selkeitä ja myös suomenkielisiä, kuten materiaalikin.

Tuotannollisesta näkökulmasta materiaali on tuotettu laadukkaasti. Sen toteutus on dokumentoitu tähän raporttiin ja toteutus on tehty hyvästä opiskelumateriaalista kerätyn tiedon pohjalta. Materiaali soveltuu kohderyhmän käyttöön, sillä sen lukeminen on tarvittaessa nopeaa, mikä on tärkeää, sillä ensihoitotehtävillä toimivat henkilöt opiskelevat usein työvuoron kuluessa, jolloin aikaa materiaaliin tutustumiseen ei välttämättä ole erityisen paljon. Materiaalin nopea ja helppo käyttö mahdollistavat sen selauksen tarvittaessa myös ensihoitotehtävän aikana ihmiskauppaepäilyn herätessä.

Verkko-oppimateriaalin laatukriteerien (2006) mukaan materiaalissa esitettävän tiedon tulisi olla merkityksellistä, riittävää, laaja-alaista ja sisältää eri näkökulmia. Materiaalin tulisi myös keskittyä opittavan aiheen ydintietoon. Itseopiskelumateriaalin sisällöt onkin valittu näillä perusteilla: Tieto on merkityksellistä nimenomaan ensihoitotehtävillä toimiville henkilöille. Koska ensihoitotehtävät liittyvät potilaan terveydentilan ongelmiin, materiaalissa on käsitelty ihmiskauppaan viittaavia merkkejä terveydentilan ongelmiin keskittyen. Materiaalissa on myös lyhyesti selitetty ihmiskaupan käsite, kerrottu eri ihmiskaupan muodoista sekä ihmiskaupasta Suomessa, sillä Heikkilän (2021) mukaan ihmiskauppaan ei juurikaan kiinnitetä huomiota ensihoitotehtävillä ja näin ollen ilmiö saattaa olla kohderyhmälle melko vieras. Lisäksi materiaalissa on kerrottu ensihoitotehtävillä toimivien olevan avainasemassa ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa, jotta myös lukija ymmärtää tiedon olevan merkityksellistä.

Tieto on riittävää, sillä materiaalissa käydään läpi ihmiskaupan käsitettä, ihmiskauppaan viittaavia merkkejä sekä toimintaa ihmiskauppaepäilyn herätessä ensihoitotehtävillä siten, että materiaali muodostaa luontevan tietokokonaisuuden. Tiedon laaja-alaisuutta lisäävät materiaaliin liitetyt lisätietolähteet, joista lukija voi hakea lisää tietoa aiheesta. Materiaalissa käsitellään ihmiskauppaan viittaavia piirteitä hyväksikäytön merkkien, ulkopuolisen kontrollin merkkien sekä ihmiskaupalle altistavien tekijöiden näkökulmasta. Samaa jaottelua on käytetty myös Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön julkaisemassa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille tarkoitettussa ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja auttamista käsittelevässä oppaassa (2017), joten jaottelu on terveydenhuollon ja siten myös ensihoidon

kontekstissa toimiva. Lisäksi ihmiskaupan uhreille tyypillisiä terveysongelmia käsitellään sekä fyysisestä että psyykkisestä näkökulmasta. Materiaali sisältää ydintiedon ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä toimivien henkilöiden kannalta.

Materiaali valmistui joulukuussa 2021, jonka jälkeen Poliisiammattikorkeakoulun hankkeen erikoistutkija Terhi Kankaanranta kommentoi materiaalia. Kommentit koskivat erään materiaalin dian selkeyttämistä. Lisäksi kommenteissa oli muutamia sivustovinkkejä lisätietodiaa varten. Korjausten jälkeen materiaali siirtyi kommentoitavaksi ohjaavalle opettajalle yhdessä opinnäytetyön raportin kanssa.

Ohjaavan opettajan palautteen perusteella tein tuotokseen vielä muutamia muutoksia, joiden jälkeen tuotos oli valmis. Valmis tuotos on opinnäytetyöraportin liitteenä. Lisäksi tuotos on luettavissa PDF-muodossa avaamalla liitteen 1 alussa olevan linkin. Työelämäyhteyshenkilön kanssa sovitun mukaisesti voin jakaa tuotosta vapaasti. Itseopiskelumateriaalin päivittämistä jatkossa ei ole asetettu minun tai kenenkään muunkaan vastuulle. Näin ollen materiaalin päivittäminen uuden tutkimustiedon valossa myöhemmin tarjoaa aiheen esimerkiksi uudelle opinnäytetyölle.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) mukaan tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ainoastaan silloin, kun tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimuksessa tulee noudattaa rehellisyyttä sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tiedonhankinnassa tulee käyttää lähdekritiikkiä ja muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia tulee kunnioittaa asianmukaisin lähdeviittein. Jokainen tutkimuksen tekijä vastaa hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta ensisijaisesti itse.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen käyttänyt lähdekritiikkiä ja valinnut työni lähteiksi oppikirjoja, vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimusartikkeleita sekä luotettavien tahojen kuten Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tai eri ministeriöiden ylläpitämiä verkkolähteitä. Olen pyrkinyt valitsemaan lähteitani siten, että niiden ikä ei ylittäisi kymmentä vuotta. Itseopiskelumateriaaliin liittyviä alle kymmenen vuotta vanhoja lähteitä ei kuitenkaan juurikaan ollut saatavilla, minkä vuoksi itseopiskelumateriaalin teoriaosuudessa on käytetty myös vanhempia lähteitä. Lähteistä saatu tieto on kuitenkin edelleen ajankohtaista. Olen viitannut käyttämiini lähteisiin asianmukaisesti Tampereen ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) mukaan myös sellaisten lähteiden lisääminen lähdeluetteloon, joita ei ole oikeasti käytetty tutkimuksessa on hyvän tieteellisen käytännön vastaista. Kaikkia lähdeluetteloon listaamiani lähteitä on käytetty opinnäytetyössä ja niihin viitataan tekstissä.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan plagiointi, eli jonkun toisen henkilön tekstin esittäminen omanaan ei ole sallittua (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Opinnäytetyössäni olen referoinut muiden kirjoittamaa tekstiä asianmukaisesti siten, ettei tekstin merkitys muutu, mutta kuitenkin tekstiä plagioimatta. Englanninkieliset lähteet olen kääntänyt huolellisesti ja käyttänyt varmistuksena MOT-sanakirjaa, jottei tekstin merkitys ole muuttunut suomeksi käännettäessä.

Koska aiheesta ei ollut saatavilla tietoa suomalaisen ensihoidon näkökulmasta, koin perustelluksi tehdä asiantuntijahaastattelun. Asiantuntijoita voidaan haastatella tutkimuksen osana, kun tarvitaan tietoa, jota heillä oletetaan olevan tutkittavasta aiheesta. Asiantuntijuus taas määrittyy esimerkiksi henkilön ammatillisten tehtävien kautta. (Alastalo, Åkerman & Vaitinen 2017.) Haastattelemani asiantuntija, lääkintämestari Markku Heikkilä Pirkanmaan pelastuslaitokselta, löytyi TAYS Ensihoitokeskuksen kautta. Asiantuntijan osallistuminen opinnäytetyöhöni on perustunut vapaaehtoisuuteen. Asiantuntijan on ollut mahdollisuus kieltäytyä opinnäytetyöhön osallistumisesta ilman perusteluita missä vaiheessa tahansa.

5.2 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset

Kuten olen aiemmin tässä opinnäytetyössä todennut, ihmiskaupan uhreista ensihoidossa ei löydy yhtäkään suomalaista tutkimusta. Mikäli ihmiskaupan uhrien tunnistamista ensihoitotehtävillä halutaan kehittää lisää, olisi syytä tutkia, millaisia ihmiskauppatapauksia Suomessa mahdollisesti tulee ilmi ensihoitotehtävien yhteydessä. Lisäksi selkeää ohjeistusta nimenomaan sairaalan ulkopuolista ensihoitoa varten ihmiskauppaepäilyn eteenpäinviemisestä ei ole tehty, vaikka sille voisi olla tarvetta.

Ihmiskauppaa ilmiönä tutkitaan jatkuvasti, minkä vuoksi myös tässä opinnäytetyössä esitettyihin tietoihin voi tulla muutoksia tai lisäyksiä. Tämän vuoksi nyt valmistunutta itseopiskelumateriaalia olisikin syytä päivittää uutta tietoa saataessa. Lisäksi ensihoidon ja muiden viranomaisten yhteistoiminnasta ihmiskauppatapauksissa olisi mahdollista tehdä kokonaan oma tutkimuksensa esimerkiksi moniammatillisena opinnäytetyönä.

Suomessa on tarvetta koulutukselle ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ensihoitotehtävillä sekä terveydenhuollossa ylipäätään. Tätä on suositellut muun muassa Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings -asiantuntijaryhmä, joka valvoo ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen toteutumista. (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, 2019; Roth & Luhtasaari 2021.) Myös

haastatteleman lääkärimestari Markku Heikkilä Pirkanmaan pelastuslaitokselta mainitsi haastatteluvastauksissaan (2021) koulutustarpeen. Siksi jatkossa olisikin syytä arvioida ensihoitotehtävillä toimiville henkilöille tarjottavan koulutuksen, kuten luentojen tarvetta. Vaikka itseopiskelumateriaali vastaakin tähän koulutustarpeeseen, mahdollistaisi kasvokkain järjestettävä koulutus paikalla olijoille esimerkiksi keskustelun ja kysymykset aiheen ympäriltä.

5.3 Pohdinta

Ihmiskauppa ilmiönä ei ole uusi, mutta tutkimustieto ihmiskaupan uhreista ensihoidossa on vähäistä. Suomalaisessa ensihoidossa ihmiskauppa ei ole aiheena esillä, eikä ensihoitotehtävillä sen vuoksi välttämättä osata kiinnittää huomiota mahdollisiin ihmiskaupan merkkeihin. Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen olisi kuitenkin hyvin mahdollista ensihoitotehtävillä, sillä monet ihmiskaupan uhrin tarvitsevat terveydenhuollon palveluita hyväksikäyttönsä aikana.

Vaikka päädyinkin tekemään opinnäytetyötäni ihmiskaupan uhreista ensihoidossa ikään kuin vahingossa, koen että pääsin tuottamaan aidosti merkityksellistä tietoa, josta sekä minä että muut ensihoitotehtävillä toimivat voivat hyötyä paljonkin. En ole omien ensihoidon opintojeni tai työharjoittelujeni aikana kuullut lainkaan puhuttavan ihmiskaupasta, vaikka kyseessä onkin todellinen ongelma myös Suomessa. Näin ollen koen, että tiedossa ihmiskaupasta on ensihoidossa aukko, jota opinnäytetyöni voi mahdollisesti olla täyttämässä.

Opinnäytetyön tekeminen oli minulle ennen kaikkea opettavainen kokemus. Opin paljon ihmiskaupasta ilmiönä sekä ihmiskaupan merkeistä, joita voin havaita tulevaisuudessa työelämässä. Opin myös itseopiskelumateriaalin tekemisestä sekä PowerPoint-ohjelman käyttämisestä ja hyödyntämisestä nimenomaan opiskelumateriaalin tekemiseen. Opinnäytetyötä tehdessäni kohtasin myös erilaisia haasteita, kuten sen, että saatavilla olevaa tietoa aiheesta löytyi hyvin vähän. Lisäksi henkilökohtaiseksi haasteeksi muodostui se, että ihmiskaupan

kaltaisesta raskaasta aiheesta tietoa etsiessäni jouduin pitämään normaalia enemmän taukoja työskentelystä.

Haasteista huolimatta koen onnistuneeni sekä opinnäytetyön raportissa että erityisesti tuotoksessani. Tekemäni itseopiskelumateriaali on tiivis, selkeä ja mielenkiintoinen tietopaketti tärkeästä aiheesta. Koen, että vaikka aiheesta löytyi tietoa melko rajallisesti ja jouduin kokoamaan tietoa yhteen monien eri lähteiden pienistä paloista, itseopiskelumateriaalista tuli riittävän kattava, käyttökelpoinen sekä ensihoidon kentän tarpeita vastaava.

LÄHTEET

Alastalo, M., Åkerman, M. & Vaittinen, T. 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusu vuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 181-197.

Auttamisjärjestelmän tarjoama apu. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/hae_apua/auttamisjarjestelman_tarjoama_apu

Chisolm-Straker, M. 2020. By the Right Name. What Does It Actually Mean to “Screen” and “Assess” for Trafficking in Health Care. Teoksessa Coverdale, J., Gordon, M. & Nguyen, P. (toim.) Human Trafficking: A Treatment Guide for Mental Health Professionals. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing, 31-48.

Ćopić, S. & Simeunović-Patić, B. 2011. Victims of Human Trafficking: Meeting Victims Needs? Teoksessa Winterdyk, J., Perrin, B. & Reichel, P. (toim.) Human Trafficking: Exploring the International Nature, Concerns, and Complexities. Abingdon-on-Thames: Taylor & Francis Group, 265-289.

Ensihoito. n.d. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 7.12.2021. <https://stm.fi/ensihoito>

Esitutkintaviranomaiset. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 25.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_vastainen_tyo_suomessa/esitutkintaviranomaiset

Euroopan Neuvosto. 2005. Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta. Luettu 18.11.2021. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2012/20120044/20120044_2

Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings. 2019. Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Finland. Luettu 25.11.2021. <https://rm.coe.int/report-concerning-the-implementation-of-the-council-of-europe-conventi/168094c77b>

Heikkilä, M. Lääkintämestari. 2021. Haastattelu opinnäytetyöhön. Sähköpostiviesti. Luettu 15.10.2021

Hiidenmaa, S. 2008. PowerPoint oppimateriaali oppimisen edistämiseksi. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Kehittämishankeraportti.

Hopper, E. & Gonzales, L. 2018. A Comparison of Psychological Symptoms in Survivors of Sex and Labor Trafficking. Behavioral Medicine 44 (3), 177-188.

Ihmiskaupan ehkäiseminen. n.d. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 7.12.2021. <https://stm.fi/ihmiskauppa>

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelma

Ihmiskaupan uhrin kohtaaminen.n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 25.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrin_kohtaaminen

Ihmiskaupan uhrin ohjaaminen auttamisjärjestelmään. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrin_ohjaaminen_auttamisjarjestelmaan

Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrin_tunnistaminen

Ihmiskauppa Suomessa. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 14.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskauppa_suomessa

Ilkka, L. 2018. Ensihoitopalvelua saadaan erityisesti ydintaajamissa yhdenvertaisesti. Luettu 14.11.2021. <https://stm.fi/-/ensihoitopalvelua-saadaan-erityisesti-ydintaajamissa-yhdenvertaisesti>

Ilomäki, L. 2012. E-oppimateriaalit oppimisen ja opettamisen tukena. Teoksessa Ilomäki, L (toim.) Laatu e-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 7-11.

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö. 2017. Ihmiskaupan uhrin ensivaiheen tunnistaminen ja palveluohjaus 2017. Luettu 25.11.2021.

<https://intermin.fi/documents/1271139/6464455/Ihmiskaupan+uhrin+ensivaiheen+tunnistaminen+ja+palveluohjaus+2017.pdf/da878a35-e38f-492d-a9b6-159b1c616e2c>

Kara, S. 2017. Modern Slavery: A Global Perspective. New York: Columbia University Press.

Kervinen, E. & Ollus, N. 2019. Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti. Publication Series 89. Helsinki.

Keränen, V. & Penttinen, J. 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. 1. painos. Jyväskylä: WSOYpro Oy.

Kähkönen, V. 2022. Itseopiskelumateriaalin kuvituskuva.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 17.6.2011/746.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.

Lammi, O. 2009. Vaikuta visuaalisesti! Laadi selkeä esitys. 1. painos. Jyväskylä: WSOYpro Oy.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Leslie, J. 2018. Human Trafficking: Clinical Assessment Guideline. Journal of Trauma Nursing 25 (5), 282-289.

Ma, Z. & Stoklosa, H. 2020. Emergency Department Management of Trafficked Persons. Teoksessa Coverdale, J., Gordon, M. & Nguyen, P. (toim.) Human Trafficking: A Treatment Guide for Mental Health Professionals. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing, 65-77.

Mitä on ihmiskauppa? n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 9.11.2021.

<https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa>

Mumma, B., Scofield, M., Mendoza, L., Toofan, Y., Youngyunpipatkul, J. & Hernandez, B. 2017. Screening for Victims in the Emergency Department: A Pilot Program. The western journal of emergency medicine 18 (4), 616-620.

Määttä, T. & Länkimäki, S. 2018. Ensihoitopalvelun organisointi. Teoksessa Kuisma, M., Holmström, P., Nurmi, J., Porthan, K. & Taskinen, T. (toim.) Ensihoito. 6.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 14-29.

Opetushallitus. 2006. Verkko-oppimateriaalin laatukriteerit. Helsinki: Edita Prima Oy.

Paavola, S., Ilomäki, L. & Lakkala, M. 2012. Tiedon esittäminen verkko-oppimateriaalissa. Teoksessa Ilomäki, L. (toim.) Laatu e-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 44-53.

Porthan, K. & Sainio, A. 2018. Poliisijohtoiset ensihoitotehtävät. Teoksessa Kuisma, M., Holmström, P., Nurmi, J., Porthan, K. & Taskinen, T. (toim.) Ensihoito. 6.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 759-764.

Powell, C., Dickins, K. & Stoklosa, H. 2017. Training US health care professionals on human trafficking: where do we go from here? Medical education online 22 (1), 1-12.

Puolivuotiskatsaus. 1.1.-30.6.2021. 2021. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. Luettu 24.11.2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/files/542/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_puolivuotiskatsaus_1.1.-30.6.2021.pdf

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rikosuhripäivystys. n.d. Ihmiskaupan uhri voi olla kuka tahansa. Luettu 8.1.2022. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/ihmiskauppa/>

Roth, V. & Luhtasaari, M. 2021. Suomi torjuu ihmiskauppaa. Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:15. Helsinki.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen yliopistopaino – Juvenes Print Oy.

Schwarz, C., Unruh, E., Cronin, K., Evans-Simpson, S., Britton, H. & Ramaswamy, M. 2016. Human Trafficking Identification and Service Provision in the Medical and Social Service Sectors. Health and human rights 18 (1), 181-192.

Suomen Punainen Risti. n.d. Humanitaarinen apu. Luettu 25.11.2021.
<https://www.punainenristi.fi/tyomme/kansainvalinen-apu/humanitaarinen-apu/>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2010. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Luettu 30.12.2010/1326.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Luettu 8.1.2022.
https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Valtion ja järjestöjen tarjoama apu ihmiskaupan uhrille. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021.
https://www.ihmiskauppa.fi/hae_apua/valtion_ja_jarjestojen_tarjoama_apu_ihmiskaupan_uhrille

Valvira. 2018. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Luettu 3.1.2022.
https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattiharjoittaminen/salassapito/salassapito- ja_vaitiolovelvollisuus

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuosikatsaus. 1.1.-31.12.2020. 2020. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. Luettu 18.11.2021.
https://www.ihmiskauppa.fi/files/525/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_vuosikatsaus_1.1.-_31.12.2020.pdf

Yhdistyneet kansakunnat. 2000. Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta. Luettu 18.11.2021.
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2006/20060071/20060071_2

LIITTEET

Liite 1. Itseopiskelumateriaali

Itseopiskelumateriaalin voi avata PDF-muodossa tästä linkistä:

<https://drive.google.com/drive/folders/1YoQYcl6U1-7sArLwxXh0lafeXD-EWaJp?usp=sharing>

The cover features a central illustration of a blue and orange beetle with a dark, splattered background. The text is arranged in a clean, modern layout on a light blue background.

Tampereen ammattikorkeakoulu

IHMISKAUPAN UHRIEN TUNNISTAMINEN ENSIHOITOTEHTÄVILLÄ

Itseopiskelumateriaali
Päivitetty 3.2.2022

Opinnäytetyö, Ensihoitajakoulutus, Tampereen
ammattikorkeakoulu
Anna Löövi

Kuva: Venla Kähkönen 2022

MATERIAALIN TAVOITE

- Materiaali on tarkoitettu ensihoitotehtävillä toimivien henkilöiden käyttöön.
- Materiaalin tavoitteena on lisätä ensihoitotehtävillä toimivien henkilöiden osaamista ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta.

MATERIAALIN SISÄLLÖT

- Ihmiskaupan määrittelyä
- Ensihoitotehtävillä toimivien merkitys ihmiskaupan tunnistamisessa
- Ihmiskaupalle tyypillisiä piirteitä
- Tyypillisiä ihmiskaupan uhrien terveysongelmia
- Toiminta ihmiskauppaepäilyn herätessä ensihoitotehtävillä
- Lähteitä lisätiedolle

3

IHMISKAUPPA

- Rikollista toimintaa, johon sisältyy uhrien värväminen, kuljettaminen tai vastaanottaminen hyväksikäyttöä varten.
- Tekijä alistaa uhrin asemaan, jossa tämän päätöksentekoa rajoitetaan.
- Tekijän tavoitteena on saada uhrista taloudellista tai muuta hyötyä.

4

IHMISKAUPAN MUOTOJA

Työvoiman hyväksikäyttö (uhri alistetaan työskentelemään huonoissa olosuhteissa)

Seksuaalinen hyväksikäyttö

Pakkoavioliitot

Hyväksikäyttö rikollisessa toiminnassa (esim. kerjäämisessä)

Elin- ja kudosaika

Etuuspetoksiin liittyvä ihmiskauppa (tekijä kerää uhrin saamat etuudet, kuten palkat itselleen)

5

IHMISKAUPPA SUOMESSA

- Suomi on ihmiskaupan kohde- ja kauttakulkumaa.
 - **Kohdema:** Uhreja tuodaan muualta Suomeen.
 - **Kauttakulkumaa:** Uhreja kuljetetaan Suomen läpi muihin maihin.
 - Myös tapauksia, jossa sekä tekijä että uhri ovat suomalaisia.
- Yleisimpänä muotona työvoiman hyväksikäyttö.
 - **Riskialoja:** Ravintola-ala, siivoustyö, kotitaloustyö (esim. kotiapulaiset, lastenhoitajat), maatalous- ja kasvihuonetyö, luonnonmarjojen poiminta, rakennusala.

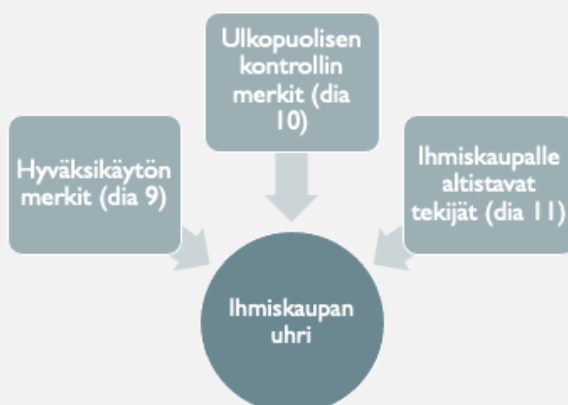
6

IHMISKAUPAN UHRIT ENSIHOIDOSSA

- Tutkimusten mukaan 30 - 87,7 % ihmiskaupan uhreista hakeutuu terveydenhuollon piiriin hyväksikäyttönsä aikana.
- Terveydenhuollossa toimivilla on ainutlaatuinen mahdollisuus havaita ihmiskaupan merkkejä potilasta tutkiessaan.
- Ensihoitotehtävillä toimivilla on lisäksi mahdollisuus tarkastella potilaan elinympäristöä.
 - Ihmiskauppaan viittaa se, että henkilö asuu työpaikallaan tai epäinhimillisissä olosuhteissa, tai ettei henkilö tiedä, missä maassa tai millä paikkakunnalla on.

7

IHMISKAUPALLE TYYPILLISIÄ PIIRTEITÄ

8

HYVÄSIKÄYTÖN MERKKEJÄ

- Ihoon tehdyt tunnusmerkit (esim. tatuoinnit, polttomerkit)
- Ongelmat sosiaalisissa suhteissa ja eristäytyminen
- Lapsen vaikeudet koulussa ja saattaja koulumatkoilla
- Potilaan tai saattajan kertomus ja kliiniset löydökset eivät täsmää keskenään
- Myöhäinen hoitoon hakeutuminen ilman perustelua
- Pelokkuus tai arkuus
- Potilaan usein vaihtuva osoite
- Potilaan tietämättömyys alueen palveluista (esim. apteekit), vaikka tämä olisikin asunut alueella pitkään
- Anamneesissa toistuvia käyntejä esim. aborteista, abortteihin liittyvistä komplikaatioista, tulehduksista, sukupuolitautilien tarpeesta, haavoista tai palovammoista

9

ULKOPUOLISEN KONTROLLIN MERKKEJÄ

- Saattaja vastaa kysymyksiin potilaan puolesta
- Potilaan ja saattajan suhde ei vaikuta todelliselta ja turvalliselta perhe-, ystävyys- tai muulta suhteelta, joka sen ilmoitetaan olevan
- Perheenjäseneksi ilmoitetun saattajan ja potilaan ulkonäkö ei ole samankaltainen

10

IHMISKAUPALLE ALTISTAVIA TEKIJÖITÄ

- Ulkopuolisuus yhteiskunnan rakenteista (esim. laiton maassa oleskelu)
- Aiemmat kokemukset hyväksikäytöstä ja väkivallasta
- Päihdeongelmat
- Vammaisuus
- Sosiaalisen tukiverkoston puute
- Taloudelliset hankaluudet
- Yksinhuoltajuus
- Matala koulutustaso
- Henkilön kokemat humanitaariset kriisit (esim. luonnonkatastrofit, konfliktit) ja niitä seuraava pakko siirtolaisuus
- Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen
- Kodittomuus

11

TYYPILLISIÄ FYYSISEN TERVEYDEN ONGELMIA IHMISKAUPAN UHREILLA

- Hoitamattomat seksitaudit
- Päihteiden väärinkäyttö
- Aliravitsemus
- Fyysisen väkivallan merkit
- Kudosten ja elinten poistoon viittaavat merkit
- Hoitamattomat krooniset sairaudet
- Raskaudenseurannan puute
- Infektiot
- Puutteet henkilökohtaisessa hygieniassa

12

TYYPILLISIÄ PSYKKISEN TERVEYDEN ONGELMIA IHMISKAUPAN UHREILLA

- Masennus
- Traumaperäinen stressihäiriö
- Jatkuvat painajaiset
- Paniikkikohtaukset
- Muistamattomuus
- Aggressiivisuus
- Pakkomielteisyys
- Lamaantuminen
- Väkivallan, maasta poistamisen, sosiaalisen häpäisyn tai itseä koskevien arkaluontoisten tietojen levittämisen pelko

13

TÄRKEÄÄ!

Kuva: Venla Kähkönen 2022

- Edellä luetellut merkit eivät automaattisesti tarkoita potilaan olevan ihmiskaupan uhri, ja ihmiskaupan uhrissa ei välttämättä ole havaittavissa mitään ihmiskaupalle tyypillisiä merkkejä.
- Mitä enemmän ihmiskaupan merkkejä henkilössä on, sitä todennäköisempää on, että tämä on ihmiskaupan uhri.

14

IHMISKAUPPAEPÄILYN HERÄTESSÄ

- Potilaan kanssa tulisi mahdollisuuksien mukaan keskustella ilman saattajan läsnäoloa.
- Rikostutkinnan hoitavat aina esitutkintaviranomaiset, eikä muiden ole syytä kuulustella uhria.
 - Potilaalta kysyttävien kysymysten tulisi luontevasti liittyä hoitotilanteeseen.
- Ensisijaisesti tulee hoitaa potilaan terveydentilan ongelmat ja ihmiskaupan mahdollisuutta tulee selvittää vasta, kun potilaan terveydentila on vakaa.

15

IHMISKAUPPAEPÄILYN HERÄTESSÄ

- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää voi konsultoida ilman potilaan henkilötietoja numerosta +358 295 463 177 vuorokauden ympäri.
 - Potilaan henkilötietojen antaminen auttamisjärjestelmälle edellyttää potilaan suostumusta.
- Potilas voi hakeutua auttamisjärjestelmän piiriin myös itse.
- Myös seurakunnat ja kansalaisjärjestöt tarjoavat apua ihmiskaupan uhreille. Lisätietoa kootusti löytyy osoitteesta ihmiskauppa.fi.

16

IHMISKAUPPAEPÄILYN HERÄTESSÄ

- Salassapitovelvollisuudesta huolimatta terveydenhuollon ammattilainen on velvoitettu ilmoittamaan poliisille potilaan henkeen ja terveyteen kohdistuvasta uhasta.
- Uhrin ollessa lapsi on asiasta tehtävä myös lastensuojeluilmoitus.
 - Raskaana olevan uhrin lapsesta on mahdollista tehdä ennakoiva lastensuojeluilmoitus.
- Jokaisen ihmisen velvollisuus on ilmoittaa poliisille tietämästään valmisteilla olevasta ihmiskaupparikoksesta, joka olisi vielä estettävissä.

17

LISÄÄ TIETOA

- Opinnäytetyöraporttini ja tämän itseopiskelumateriaalin laajempi teoreettinen tausta: XX
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ylläpitämä ihmiskauppa.fi-sivusto ja puh. +358 295 463 177.
- Rikosuhripäivystyksen verkkosivu riku.fi ja puh. +358 40 632 9293
- Ihmiskaupan uhrin ensivaiheen tunnistaminen ja palveluohjaus 2017. Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille.
<https://intermin.fi/documents/1271139/6464455/Ihmiskaupan+uhrin+ensivaiheen+tunnistaminen+ja+palveluohjaus+2017.pdf/da878a35-e38f-492d-a9b6-159b1c616e2c>

19

TÄRKEÄÄ!

Kuva: Venla Kähkönen 2022

- Kerrottaessa ihmiskauppaepäilystä jatkohoitopaikassa tai ensihoitotehtävään osallistuvalla toiselle henkilölle on tärkeä huomioida, ettei mahdollinen hyväksikäyttäjä saa tietää ihmiskauppaepäilyä heräämisestä.
- Ihmiskauppaepäilyä kirjaamista potilastietojärjestelmiin tulisi välttää, sillä hyväksikäyttäjällä voi olla pääsy potilaan tietoihin. (esim. uhrin verkkopankkitunnukset, joiden avulla pääsee omakantaan)

18

LÄHTEET

Ćopić, S. & Simeunović-Patić, B. 2011. Victims of Human Trafficking: Meeting Victims Needs? Teoksessa Winterdyk, J., Perrin, B. & Reichel, P. (toim.) Human Trafficking: Exploring the International Nature, Concerns, and Complexities. Abingdon-on-Thames: Taylor & Francis Group, 265-289.

Hopper, E. & Gonzales, L. 2018. A Comparison of Psychological Symptoms in Survivors of Sex and Labor Trafficking. Behavioral Medicine 44 (3), 177-188.

Ihmiskaupan ehkäiseminen. n.d. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 7.12.2021. <https://stm.fi/ihmiskauppa>

Ihmiskaupan uhrin kohtaaminen. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 25.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrin_kohtaaminen

Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrin_tunnistaminen

20

LÄHTEET

- Ihmiskauppa Suomessa. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 14.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskauppa_suomessa
- Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö. 2017. Ihmiskaupan uhrin ensivaiheen tunnistaminen ja palveluohjaus 2017. Luettu 25.11.2021. <https://intermin.fi/documents/1271139/6464455/Ihmiskaupan+uhrin+ensivaiheen+tunnistaminen+ja+palveluohjaus+2017.pdf/da878a35-e38f-492d-a9b6-159b1c616e2c>
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Löövi, A. 2022. Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ensihoitotehtävillä. Ensihoitajakoulutus. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Ma, Z. & Stoklosa, H. 2020. Emergency Department Management of Trafficked Persons. Teoksessa Coverdale, J., Gordon, M. & Nguyen, P. (toim.) Human Trafficking: A Treatment Guide for Mental Health Professionals. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing, 65-77.

21

LÄHTEET

- Mitä on ihmiskauppa? n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 9.11.2021. <https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa>
- Rikoslaki 19.12.1889/39.
- Rikosuhripäivystys. n.d. Ihmiskaupan uhri voi olla kuka tahansa. Luettu 8.1.2022. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/ihmiskauppa/>
- Schwarz, C., Unruh, E., Cronin, K., Evans-Simpson, S., Britton, H. & Ramaswamy, M. 2016. Human Trafficking Identification and Service Provision in the Medical and Social Service Sectors. Health and human rights 18 (1), 181-192.
- Suomen Punainen Risti. n.d. Humanitaarinen apu. Luettu 25.11.2021. <https://www.punainenristi.fi/tyomme/kansainvalinen-apu/humanitaarinen-apu/>
- Valtion ja järjestöjen tarjoama apu ihmiskaupan uhrille. n.d. Ihmiskauppa.fi. Luettu 24.11.2021. https://www.ihmiskauppa.fi/hae_apua/valtion_ja_jarjestojen_tarjoama_apu_ihmiskaupan_uhrille
- Kuvituskuvat:** Venla Kähkönen. 2022.

22